

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έγγραφο καθοδήγησης της Επιτροπής για τον εξορθολογισμό των εκτιμήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων που διεξάγονται βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 3 της οδηγίας για την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2014/52/ΕΕ)

(2016/C 273/01)

1. Εισαγωγή

Η τροποποιημένη οδηγία περί εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) ⁽¹⁾ αποσκοπεί στη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών προβληματισμών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την έγκριση των σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων που απαιτούν εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Η διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) βελτιώνει επίσης την επιχειρηματική βεβαιότητα προς το συμφέρον των δημόσιων και των ιδιωτικών επενδύσεων, σύμφωνα με τις αρχές για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Σε κάποιες περιπτώσεις, η νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί πολλές εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων για το ίδιο σχέδιο έργου. Η κάθε εκτίμηση αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση ενός ορισμένου είδους περιβαλλοντικής προστασίας. Ωστόσο, οι πολλαπλές κανονιστικές απαιτήσεις και η διενέργεια παράλληλων εκτιμήσεων για το ίδιο έργο μπορούν να οδηγήσουν σε καθυστερήσεις, ασυμφωνίες και διοικητική αβεβαιότητα ως προς την εφαρμογή τους. Ενδέχεται επίσης να αυξηθούν τα διοικητικά έξοδα και τα έξοδα υλοποίησης και να υπάρξουν ασυμφωνίες μεταξύ των εκτιμήσεων και των διαβουλεύσεων που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο σχέδιο έργου.

Η παρούσα ανακοίνωση παρέχει καθοδήγηση για τον εξορθολογισμό της διαδικασίας ΕΠΕ. Εστιάζει σε ορισμένα στάδια της διαδικασίας ΕΠΕ και προσδιορίζει τρόπους εξορθολογισμού διαφόρων περιβαλλοντικών εκτιμήσεων στο πλαίσιο κοινών και/ή συντονισμένων διαδικασιών (βλέπε κεφάλαιο 4). Η ανακοίνωση δεν είναι δεσμευτική και δεν επηρεάζει την υποχρέωση των κρατών μελών να επιλέξουν μεταξύ της συντονισμένης διαδικασίας, της κοινής διαδικασίας ή του συνδυασμού των δύο. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η μόνη πηγή οριστικής ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης.

⁽¹⁾ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 26 της 28.1.2012, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2014/52/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014 (ΕΕ L 124 της 25.4.2014, σ. 1). Η οδηγία 85/337/ΕΟΚ αποτελεί κωδικοποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 1997/11/ΕΚ, την οδηγία 2003/35/ΕΚ και την οδηγία 2009/31/ΕΚ.

2. Κοινές και συντονισμένες διαδικασίες που διεξάγονται δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε

Η οδηγία ΕΠΕ ⁽¹⁾ προβλέπει δύο διαδικασίες για τον εξορθολογισμό των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων για τα έργα που υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) και άλλες περιβαλλοντικές εκτιμήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ. Αυτές είναι:

- i) η κοινή διαδικασία και
- ii) η συντονισμένη διαδικασία.

Είτε η μία είτε και οι δύο σε συνδυασμό μπορούν να εφαρμοστούν σε ένα έργο ή ένα είδος έργων. Ο συντονισμός ή η συνένωση των διαδικασιών εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ένα έργο, με στόχο να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και οι περιττές επαναλήψεις ενώ ταυτόχρονα αξιοποιούνται πλήρως οι συνέργειες και ελαχιστοποιείται ο χρόνος που απαιτείται για την αδειοδότηση, ονομάζεται «εξορθολογισμός». Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες οι οποίες πληρούν τις απαιτήσεις των σχετικών οδηγιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ρυθμίσεις που αυτά απαιτούν.

Κατά την κοινή διαδικασία, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να εκπονηθεί ενιαία εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου έργου. Αυτό δεν θίγει τυχόν διατάξεις άλλων νομοθετημάτων της ΕΕ, που ενδεχομένως ορίζουν διαφορετικά ⁽²⁾. Μια ενιαία εκτίμηση, που διεξάγεται σύμφωνα με την οδηγία ΕΠΕ, αντικαθιστά πολλαπλές εκτιμήσεις για ένα ορισμένο έργο. Η ενιαία εκτίμηση διασφαλίζει ότι το έργο είναι σύμφωνο με το ισχύον κεκτημένο.

Κατά τη συντονισμένη διαδικασία, τα κράτη μέλη ορίζουν μια αρχή, η οποία συντονίζει τις διάφορες εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου. Αυτό δεν θίγει τυχόν διατάξεις άλλων νομοθετημάτων της ΕΕ, που ενδεχομένως ορίζουν διαφορετικά. Η ύπαρξη ενός μοναδικού σημείου επαφής, αρμόδιου για όλες τις περιβαλλοντικές εκτιμήσεις, μπορεί να βελτιώσει τη σαφήνεια και την αποτελεσματικότητα για τους κυρίους των έργων αλλά και για τη διοίκηση, και να προσφέρει καθοδήγηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Ο εντεταλμένος διοικητικός φορέας διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον συντονισμό και διασφαλίζει την ομαλή διεξαγωγή των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν διάφορες προσεγγίσεις για την εφαρμογή των δύο διαδικασιών. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη εισαγάγει συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΠΕ ⁽³⁾. Αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να εξασφαλίζουν τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και την εφαρμογή του άρθρου 2 παράγραφος 3, μεταξύ άλλων με την εισαγωγή ορισμένων τροποποιήσεων στην εθνική τους νομοθεσία.

Για τον σκοπό αυτόν, όταν ένα κράτος μέλος επιλέγει μια κοινή διαδικασία, θα ήταν σκόπιμο να προβλέπει ενιαία εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου έργου. Εάν ένα κράτος μέλος επιλέξει μια συντονισμένη διαδικασία, είναι σκόπιμο να οριστεί αρχή για τον συντονισμό των επιμέρους εκτιμήσεων.

Ο βαθμός στον οποίο θα χρειαστεί τροποποίηση η εθνική νομοθεσία για τη μεταφορά της οδηγίας εξαρτάται επίσης από το αν τα κράτη μέλη έχουν ενσωματώσει τις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων στις υφιστάμενες διαδικασίες αδειοδότησης έργων, σε άλλες διαδικασίες ή σε διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί για την εκπλήρωση των στόχων της οδηγίας ΕΠΕ (άρθρο 2 παράγραφος 2 της οδηγίας ΕΠΕ).

⁽¹⁾ Το άρθρο 2 παράγραφος 3 της τροποποιημένης οδηγίας ΕΠΕ ορίζει τα εξής:

«3. Στην περίπτωση έργων για τα οποία προκύπτει ταυτόχρονα υποχρέωση διενέργειας εκτιμήσεων των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον από την παρούσα οδηγία και από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου και/ή από την οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπου ενδείκνυται, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τις δέουσες συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της εν λόγω ενωσιακής νομοθεσίας.

Στην περίπτωση έργων, για τα οποία η υποχρέωση διενέργειας εκτιμήσεων των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον προκύπτει ταυτόχρονα από την παρούσα οδηγία και άλλο ενωσιακό νομοθέτημα πέραν των οδηγιών που απαριθμούνται στο πρώτο εδάφιο, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες.

Κατά τη συντονισμένη διαδικασία του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου, τα κράτη μέλη προσπαθούν να συντονίσουν τις διάφορες μεμονωμένες εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου έργου που απαιτούνται βάσει της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας ορίζοντας προς τούτο μια αρχή, με την επιφύλαξη τυχόν αντιθέτων διατάξεων άλλων σχετικών ενωσιακών νομοθετημάτων.

Κατά την κοινή διαδικασία του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου, τα κράτη μέλη προσπαθούν να υποβάλουν ενιαία εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου έργου που απαιτείται βάσει της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας, με την επιφύλαξη τυχόν αντιθέτων διατάξεων άλλων σχετικών ενωσιακών νομοθετημάτων.

Η Επιτροπή παρέχει κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τη θέσπιση όλων των συντονισμένων ή κοινών διαδικασιών για έργα που υπάγονται ταυτόχρονα σε εκτιμήσεις βάσει της παρούσας οδηγίας και των οδηγιών 92/43/ΕΟΚ, 2000/60/ΕΚ, 2009/147/ΕΚ ή 2010/75/ΕΕ.»

⁽²⁾ Το εδάφιο 4 του άρθρου 2 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει ότι η κοινή διαδικασία που προβλέπεται εκεί εφαρμόζεται «με την επιφύλαξη τυχόν αντιθέτων διατάξεων άλλων σχετικών ενωσιακών νομοθετημάτων».

⁽³⁾ Για παράδειγμα, η οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997, περί τροποποίησης της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου (οδηγία ΕΠΕ), εισάγει την εξής δυνατότητα: «Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ενιαία διαδικασία για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της παρούσας οδηγίας και της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης.» (άρθρο 2α).

Η Επιτροπή έχει επιφορτιστεί με την παροχή καθοδήγησης σχετικά με τη θέσπιση των συντονισμένων και/ή κοινών διαδικασιών για τα σχέδια έργων για τα οποία απαιτείται ταυτόχρονα εκτίμηση επιπτώσεων δυνάμει της οδηγίας ΕΠΕ και των οδηγιών 92/43/ΕΟΚ («οδηγία για τους οικοτόπους») ⁽¹⁾, 2000/60/ΕΚ («οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα»), 2009/147/ΕΚ («οδηγία για τα πτηνά») ⁽²⁾ ή 2010/75/ΕΕ («οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές»). Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η καθοδήγηση συμβαδίζει επίσης με τους στόχους της αιτιολογικής σκέψης 37 της οδηγίας 2014/52/ΕΕ ⁽³⁾, η οποία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη από τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε.

Ο εξορθολογισμός είναι υποχρεωτικός —«κατά περίπτωση»— όσον αφορά την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τη «δέουσα εκτίμηση» σύμφωνα με την οδηγία περί οικοτόπων ⁽⁴⁾, και/ή βάσει της οδηγίας για τα πτηνά, ενώ εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν εάν θα τον εφαρμόσουν στην περίπτωση της οδηγίας ΕΠΕ και της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα ή της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές.

3. Σχεδιασμός εξορθολογισμένων διαδικασιών

Στόχος του εξορθολογισμού είναι η καθιέρωση μιας ευέλικτης και ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εκτίμηση επιπτώσεων, η οποία να μπορεί να προσαρμοστεί σε κάθε σχέδιο έργου χωρίς να απειλούνται οι περιβαλλοντικοί στόχοι ή τα συμπεράσματα των επιμέρους εκτιμήσεων. Η προσέγγιση εξορθολογισμού βοηθά τον κύριο του έργου να λάβει υπόψη του τις σχετικές εκτιμήσεις, τις αρχές που πρέπει να συμμετέχουν και τη διαδικασία διαβούλευσης. Έτσι αποφεύγεται η περιττή επανάληψη εκτιμήσεων και οι καθυστερήσεις στη διεξαγωγή τους.

Είτε ακολουθείται η κοινή είτε η συνδυασμένη προσέγγιση, είτε προτιμάται ένας συνδυασμός αυτών των δύο, πρέπει να καθορίζεται νωρίς το εύρος των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων που θα διεξαχθούν. Με τον τρόπο αυτόν αναγνωρίζονται οι περιβαλλοντικοί παράγοντες πάνω στους οποίους ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις το έργο. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, ο σχεδιασμός των εξορθολογισμένων συντονισμένων και/ή κοινών διαδικασιών δημιουργεί κλίμα βεβαιότητας και ρυθμιστική σταθερότητα. Αυτή η προσέγγιση διευκολύνει τη σύνταξη των περιβαλλοντικών εκθέσεων και τη συγκέντρωση των πληροφοριών που απαιτούνται από τις διάφορες οδηγίες.

Όταν εφαρμόζεται η κοινή διαδικασία, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επιλέγουν μια ενιαία, ολοκληρωμένη περιβαλλοντική έκθεση η οποία να καλύπτει τις πληροφορίες που λαμβάνονται από όλες τις εκτιμήσεις που διεξάγονται. Για να διασφαλιστεί μια συστηματική διαδικασία εκτίμησης, καθώς και η συμμόρφωση με όλες τις σχετικές οδηγίες, συνιστάται να εξετάζονται εξ αρχής όλες οι σχετικές πτυχές του σχεδίου έργου. Στην περίπτωση της συντονισμένης διαδικασίας, μια εντεταλμένη αρχή διαχειρίζεται τις διάφορες εκτιμήσεις που θα πρέπει να διεξαχθούν. Με την κοινή εκτίμηση, αντιθέτως, πραγματοποιείται μόνο μία εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

3.1. Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) και δέουσα εκτίμηση (ΔΕ)

Η οδηγία ΕΠΕ προβλέπει ότι, στην περίπτωση έργων για τα οποία η υποχρέωση διεξαγωγής εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων απορρέει ταυτοχρόνως από την οδηγία ΕΠΕ και την οδηγία για τους οικοτόπους, ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους (δέουσα εκτίμηση, ΔΕ), και/ή την οδηγία για τα πτηνά, τα κράτη μέλη πρέπει, όπου ενδείκνυται, να διασφαλίζουν ότι προβλέπονται συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων των εν λόγω δύο οδηγιών.

Η λέξη «διασφαλίζουν» στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 2 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε, σημαίνει ότι υφίσταται υποχρέωση διεξαγωγής των διαδικασιών στο δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου, αντιθέτως, χρησιμοποιείται το ρήμα «μπορούν», με το οποίο δηλώνεται ότι υπάρχει δυνατότητα επιλογής. Οι λέξεις «όπου ενδείκνυται» αφορούν το κατά πόσον οι δύο διαδικασίες έχουν όντως εφαρμογή σε μια δεδομένη περίπτωση. Με άλλα λόγια, εάν ένα ορισμένο σχέδιο έργου απαιτεί εκτιμήσεις που απορρέουν από την οδηγία ΕΠΕ και την οδηγία για τους οικοτόπους, πραγματοποιείται συντονισμένη ή κοινή διαδικασία, εκτός εάν αυτή δεν έχει εφαρμογή στο εν λόγω σχέδιο έργου. Εναπόκειται στο οικείο κράτος μέλος να προσδιορίσει κατά πόσον η διαδικασία έχει εφαρμογή.

⁽¹⁾ Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης δίνει ιδιαίτερη προσοχή στη «δέουσα εκτίμηση» των επιπτώσεων πάνω σε περιοχές Natura 2000, δηλαδή τόπους με κοινοτική σημασία (ΤΚΣ) και ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ) δυνάμει της οδηγίας για τους οικοτόπους, και σε ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) δυνάμει της οδηγίας για τα πτηνά, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Εκτός από τη δέουσα εκτίμηση, διαδικασίες εκτίμησης μπορούν να κινηθούν και από την εφαρμογή των άρθρων 12 και 16 της οδηγίας για τους οικοτόπους και των άρθρων 5 και 9 της οδηγίας για τα πτηνά.

⁽²⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας για τους οικοτόπους, οι ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί σύμφωνα με την οδηγία για τα πτηνά υπόκεινται και αυτές στις διατάξεις δέουσας εκτίμησης του άρθρου 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους.

⁽³⁾ «(37) Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εκτιμήσεων, να μειωθεί η διοικητική πολυπλοκότητα και να αυξηθεί η οικονομική απόδοση, όταν η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης που αφορά περιβαλλοντικά ζητήματα προκύπτει ταυτόχρονα από την παρούσα οδηγία και την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και/ή την οδηγία 2009/147/ΕΚ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων των εν λόγω οδηγιών, κατά περίπτωση, και λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα οργανωτικά χαρακτηριστικά τους. Όταν η υποχρέωση διενέργειας εκτιμήσεων σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα απορρέει ταυτόχρονα από την παρούσα οδηγία και από άλλη ενωσιακή νομοθεσία, όπως η οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οδηγία 2001/42/ΕΚ, η οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και η οδηγία 2012/18/ΕΕ τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας. Στις περιπτώσεις που θεσπίζονται συντονισμένες ή κοινές διαδικασίες, τα κράτη μέλη οφείλουν να ορίσουν μια αρχή αρμόδια για την εκτέλεση των αντίστοιχων καθηκόντων. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές δομές τους, τα μέλη θα πρέπει να μπορούν, εφόσον το κρίνουν αναγκαίο, να ορίσουν περισσότερες από μια αρχές.»

⁽⁴⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΠΕ, πρώτο χωρίο.

3.2. Οδηγία ΕΠΕ και άλλα νομοθετήματα της ΕΕ

Υπάρχουν σχέδια έργων για τα οποία η υποχρέωση διεξαγωγής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων απορρέει τόσο από την οδηγία ΕΠΕ όσο και από άλλα νομοθετήματα της ΕΕ εκτός της οδηγίας για τους οικοτόπους (π.χ. την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα ή την οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές). Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν τη συντονισμένη διαδικασία, την κοινή διαδικασία ή έναν συνδυασμό αυτών των δύο. Σε μια τέτοια περίπτωση, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να εξορθολογίσουν τις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Για παράδειγμα, ορισμένα σχέδια έργων που απαριθμούνται στην οδηγία ΕΠΕ θα μπορούσαν να επηρεάσουν προστατευόμενα είδη και ενδιαιτήματα σε περιοχές Natura 2000 ή να προκαλέσουν αλλοίωση υδάτινων όγκων. Τα έργα που αφορούν εγκαταστάσεις όπως αυτές που αναφέρονται στην οδηγία ΕΠΕ και στην οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές υπόκεινται στις απαιτήσεις και των δύο οδηγιών. Όπου είναι δυνατόν, οι διαδικασίες εκτίμησης θα πρέπει να διεξάγονται με τη χρήση της κοινής διαδικασίας, ώστε η συλλογή στοιχείων, η δημόσια διαβούλευση και η ίδια η διαδικασία εκτίμησης να καθίστανται πιο αποτελεσματικές.

4. Εξορθολογισμός των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων: βέλτιστες πρακτικές

4.1. Κατάρτιση της έκθεσης εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Το περιεχόμενο της έκθεσης εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) θα είναι πιθανότατα διαφορετικό σε κάθε περίπτωση, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του σχεδίου έργου και με τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που ενδέχεται να επηρεαστούν. Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που θα συμπεριληφθούν από τον κύριο του έργου στην έκθεση ΕΠΕ θα πρέπει να συμφωνούν με το παράρτημα IV της οδηγίας ΕΠΕ⁽¹⁾. Οι πληροφορίες και τα αποτελέσματα άλλων εκτιμήσεων που απαιτούνται από την ενωσιακή ή την εθνική νομοθεσία μπορούν να ληφθούν υπόψη, όπου ενδείκνυται, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των εκτιμήσεων. Η σχετική νομοθεσία περιλαμβάνει τη «δέουσα εκτίμηση» βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους, την οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές και την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.

Ωστόσο, λόγω των διαφορών στο εύρος πληροφοριών της ΕΠΕ και της ΔΕ, οι πληροφορίες που αφορούν τη ΔΕ και τα σχετικά συμπεράσματα πρέπει να είναι άμεσα αναγνωρίσιμα στην έκθεση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ΕΠΕ δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τις πληροφορίες της ΔΕ, καθώς καμία από τις δύο διαδικασίες δεν υπερισχύει της άλλης.

Ο καθορισμός του εύρους και του επιπέδου λεπτομέρειας των περιβαλλοντικών πληροφοριών που πρέπει να παρέχονται στην έκθεση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (προσδιορισμός εύρους πληροφοριών) είναι προαιρετικός. Ωστόσο, η αρμόδια αρχή πρέπει να γνωμοδοτήσει σχετικά με το εύρος και το επίπεδο λεπτομέρειας των πληροφοριών που πρέπει να συμπεριλάβει ο κύριος του έργου στην έκθεση ΕΠΕ, εάν το ζητήσει ο κύριος του έργου. Θα ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έργου, συμπεριλαμβανομένης της θέσης, της τεχνικής δυνατότητας και των ενδεχόμενων επιπτώσεων στο περιβάλλον⁽²⁾.

Ο προσδιορισμός του εύρους πληροφοριών μπορεί να φανεί χρήσιμος σε περιπτώσεις όπου οι κοινές και συντονισμένες διαδικασίες που απαιτούνται από τις σχετικές οδηγίες μπορούν να υλοποιηθούν σε διάφορους συνδυασμούς. Για παράδειγμα, η ΕΠΕ και η δέουσα εκτίμηση (ΔΕ) μπορούν να υλοποιηθούν είτε με την κοινή είτε με τη συντονισμένη διαδικασία. Μπορούν επίσης να προστεθούν οι εκτιμήσεις που απαιτούνται από την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και την οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές, όπου ενδείκνυται. Οι εκτιμήσεις αυτές μπορούν να διεξαχθούν από κοινού με την ΕΠΕ και τη ΔΕ ή σε συντονισμό με αυτές.

Για να εξασφαλιστούν περιβαλλοντικές πληροφορίες υψηλής ποιότητας, είναι σκόπιμο να καταστεί υποχρεωτικός ο προσδιορισμός εύρους στις εξορθολογισμένες εκτιμήσεις. Ο καθορισμός εύλογων προθεσμιών για τον προσδιορισμό εύρους μπορεί να βοηθήσει στον εξορθολογισμό των εκτιμήσεων. Ο προσδιορισμός εύρους είναι χρήσιμος και για τον κύριο του έργου, καθώς εξασφαλίζει διαφάνεια και ασφάλεια δικαίου. Έτσι, μια αρχική φάση συντονισμού με συμμετοχή των αρμόδιων αρχών, του κοινού και του κυρίου του έργου, πριν από την έναρξη της εκτίμησης επιπτώσεων, μπορεί να διευκολύνει την όλη διαδικασία και να εντοπίσει εξαρχής τυχόν προβλήματα.

Όταν εφαρμόζεται η συντονισμένη διαδικασία, ο εξορθολογισμός επιτρέπει στον κύριο του έργου να συντονίσει τη συλλογή στοιχείων και τη διαχείριση των διαδικασιών που απαιτούνται από τις διάφορες περιβαλλοντικές εκτιμήσεις. Ιδανικά, αυτό θα πρέπει να γίνεται από ειδικά διορισμένο συντονιστή ή εντεταλμένο αρμόδιο φορέα. Θα είναι τότε εφικτός ο συντονισμός της κατάρτισης των μεμονωμένων εκδόσεων.

Είναι σκόπιμο οι εθνικές αρχές να θεσπίσουν μια εθνική ή περιφερειακή βάση δεδομένων η οποία θα περιέχει πληροφορίες ορισμού της περιβαλλοντικής κατάστασης, προτού υλοποιηθεί το έργο. Ένα ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής ή μια διαδικτυακή πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών, για παράδειγμα, μπορεί να απλουστεύσει και να συγκεντρώσει τους διαθέσιμους πόρους για τη συλλογή και τη διάδοση των στοιχείων.

Εάν η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) και η δέουσα εκτίμηση (ΔΕ) πραγματοποιούνται μέσω της κοινής διαδικασίας, ενώ παράλληλα ακολουθείται η συντονισμένη διαδικασία για τις υπόλοιπες απαιτούμενες εκτιμήσεις, η κοινή και η συντονισμένη διαδικασία μπορούν να συνδυαστούν. Ανάλογα με το αποτέλεσμα του προσδιορισμού εύρους και τη φύση του έργου, η καλύτερη λύση είναι ενδεχομένως η κατάρτιση μιας ενιαίας ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής έκθεσης.

⁽¹⁾ Άρθρο 5 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε.

⁽²⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 2 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε.

ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- Οι κύριοι των έργων θα πρέπει να ξεκινούν τη συλλογή στοιχείων όσο το δυνατόν συντομότερα, ενόσω το σχέδιο έργου βρίσκεται σε φάση προετοιμασίας, βάσει των συμβουλών που λαμβάνουν από τις αρμόδιες αρχές.
- Ο προσδιορισμός εύρους αποτελεί καλή πρακτική σε οποιαδήποτε διαδικασία, είτε κοινή, είτε συνδυασμένη, είτε συνδυασμό αυτών. Έτσι προσδιορίζεται ευκολότερα το εύρος και το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής έκθεσης και διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που πρέπει να παρασχεθούν βάσει των διαφορών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων παρουσιάζουν συνοχή.
- Εάν ένα κράτος μέλος επιλέξει την κοινή διαδικασία, η περιβαλλοντική έκθεση θα πρέπει κατά προτίμηση να καταρτιστεί ως ενιαίο έγγραφο, το οποίο θα περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία και συμπεράσματα. Θα πρέπει να εξετάζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιβαλλοντικής εκτίμησης που πρέπει να πραγματοποιηθεί σε σχέση με το έργο.
- Εάν ένα κράτος μέλος επιλέξει τη συντονισμένη διαδικασία, ο κύριος του έργου μπορεί να συντάξει περισσότερες από μία περιβαλλοντικές εκθέσεις. Αυτές μπορούν αργότερα να ενοποιηθούν σε ένα ενιαίο έγγραφο. Εναλλακτικά, μπορεί να συντομώσει το περιεχόμενό τους.

4.2. Διαβούλευση και συμμετοχή του κοινού

Η συμμετοχή του κοινού αποτελεί πολύ σημαντικό βήμα στη διαδικασία ΕΠΕ και συνάδει με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ, που απορρέουν από τη σύμβαση του Aarhus⁽¹⁾. Η οδηγία ΕΠΕ θεσπίζει δεσμευτικές απαιτήσεις για τη συμμετοχή του κοινού⁽²⁾. Τα χρονοδιαγράμματα για τη διαβούλευση με το κοινό σχετικά με την έκθεση της ΕΠΕ θα πρέπει να προβλέπουν διάρκεια 30 ημερών τουλάχιστον⁽³⁾. Η διασφάλιση της συμμετοχής του κοινού στις περιβαλλοντικές εκτιμήσεις επιτρέπει την αποτελεσματική βαθμίδωση των διαβουλεύσεων, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε εκτίμησης. Καλό είναι να επιδιώκεται η πληροφόρηση του κοινού και η αύξηση της συμμετοχής του, ήδη από την έναρξη της διαδικασίας περιβαλλοντικής εκτίμησης, δηλαδή τη φάση προσδιορισμού εύρους πληροφοριών. Το ίδιο ισχύει και για τις διαδικασίες εκτίμησης που διενεργούνται βάσει της οδηγίας για τους οικολόγους.

Σε περίπτωση κοινής διαδικασίας, η ενιαία περιβαλλοντική έκθεση πρέπει να δημοσιοποιείται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Πρέπει να παρέχονται στο κοινό ευκαιρίες για ουσιαστική συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον⁽⁴⁾.

Σε περίπτωση συντονισμένης περιβαλλοντικής διαδικασίας, η αρχή που έχει οριστεί υπεύθυνη για τον συντονισμό μπορεί να διασφαλίσει ότι το κοινό έχει πρόσβαση στις πληροφορίες και μπορεί να συμμετέχει όπως περιγράφεται στο άρθρο 6 παράγραφοι 3 και 4 της οδηγίας ΕΠΕ και σε άλλα νομοθετήματα της ΕΕ που προβλέπουν δημόσια διαβούλευση και συμμετοχή, παράλληλα με τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται σύμφωνα με την οδηγία ΕΠΕ.

ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

- Θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για τον προγραμματισμό της συμμετοχής του κοινού και της δημόσιας διαβούλευσης στα διάφορα στάδια των εξορθολογισμένων περιβαλλοντικών διαδικασιών. Συνιστάται να επιδιώκεται νωρίς η συμμετοχή του κοινού, κατά τη φάση προσδιορισμού εύρους πληροφοριών.
- Εάν οι προς διενέργεια εκτιμήσεις απαιτούν πολλές δημόσιες διαβουλεύσεις, αυτές θα πρέπει να πραγματοποιούνται είτε σε μια ενιαία ολοκληρωμένη διαδικασία διαβούλευσης είτε μέσω συντονισμένων διαδικασιών.
- Ο καθορισμός εύλογων μέγιστων χρονικών περιθωρίων για την ενημέρωση του κοινού και τη διεξαγωγή δημόσιων διαβουλεύσεων καθιστά τη διαδικασία ευκολότερη και πιο αποτελεσματική τόσο για τις αρμόδιες αρχές όσο και για τους κυρίους των έργων.

4.3. Λήψη αποφάσεων

Σε αντίθεση με την οδηγία ΕΠΕ, το άρθρο 6 παράγραφος 3 της οδηγίας για τους οικολόγους προβλέπει ότι τα αποτελέσματα της «δέουσας εκτίμησης» είναι δεσμευτικά για την έγκριση της υλοποίησης ενός έργου. Αυτό σημαίνει ότι οι αρμόδιες αρχές δεν επιτρέπεται να εγκρίνουν το έργο εκτός εάν η «δέουσα εκτίμηση» (ΔΕ) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το έργο δεν θα επηρεάσει αρνητικά την ακεραιότητα της εμπλεκόμενης περιοχής Natura 2000.

Αν για ένα έργο απαιτείται ταυτόχρονη εφαρμογή μιας ΕΠΕ και μιας ΔΕ, ισχύει η κοινή ή η συντονισμένη διαδικασία. Η πείρα δείχνει ότι η κοινή διαδικασία που περιλαμβάνει τόσο μια ΕΠΕ όσο και μια ΔΕ εξασφαλίζει καλύτερη ποιότητα εκτίμησης και είναι ο συνιστώμενος τρόπος διεξαγωγής των δύο εκτιμήσεων. Συνεπώς, όταν αποφασίζεται εάν θα χορηγηθεί άδεια για

⁽¹⁾ Αυτό προβλέπεται από τη σύμβαση της ΟΕΕ/ΗΕ σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (σύμβαση του Aarhus), συμβαλλόμενα μέρη της οποίας είναι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

⁽²⁾ Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και η οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές περιλαμβάνουν και αυτές διατάξεις σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού. Τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν την τήρηση αυτών των διατάξεων στις σχετικές περιπτώσεις.

⁽³⁾ Άρθρο 6 παράγραφος 7 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε.

⁽⁴⁾ Άρθρο 6 της οδηγίας ΕΠΕ, όπως τροποποιήθηκε.

ένα έργο το οποίο υποβάλλεται σε εκτίμηση στο πλαίσιο τόσο της οδηγίας ΕΠΕ όσο και του άρθρου 6 παράγραφος 3 της οδηγίας περί οικοτόπων, η απόφαση θα πρέπει κατά προτίμηση να συνοδεύεται από πληροφορίες σχετικά με τη ΔΕ και θα πρέπει να συμφωνεί με τα αποτελέσματα της ΔΕ (ή με τις απαιτήσεις του άρθρου 6 παράγραφος 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους, που ισχύουν σε ειδικές περιπτώσεις ⁽¹⁾).

Όταν η απόφαση ΕΠΕ προβλέπει μέτρα που αποσκοπούν στην αποφυγή, την αποτροπή ή τη μείωση και, ει δυνατόν, την αντιστάθμιση τυχόν σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, και προβλέπει διαδικασίες για την παρακολούθηση των επιπτώσεων αυτών, συνιστάται, στο πλαίσιο των εξορθολογισμένων περιβαλλοντικών εκτιμήσεων, να περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις, τα μέτρα μετριασμού και, κατά περίπτωση, τα μέτρα αντιστάθμισης όσον αφορά τις περιοχές Natura 2000.

ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

- Η κοινή διαδικασία ΕΠΕ και ΔΕ εξασφαλίζει καλύτερη ποιότητα, καθώς καλύπτεται και από δημόσια διαβούλευση. Κατά συνέπεια, όταν λαμβάνεται απόφαση για τη χορήγηση ή απόρριψη της έγκρισης ενός έργου, συνιστάται αυτή να συνοδεύεται από πληροφορίες σχετικά με τη «δέουσα εκτίμηση» και να συμβαδίζει με τα αποτελέσματα της εν λόγω εκτίμησης.
- Η απόφαση που λαμβάνεται μετά από εξορθολογισμένες εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις, τα μέτρα μετριασμού και, κατά περίπτωση, τα αντισταθμιστικά μέτρα που υποδεικνύονται στο πλαίσιο της ΔΕ ή της συνολικής περιβαλλοντικής έκθεσης ΕΠΕ σχετικά με περιοχές Natura 2000.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους, εάν η «δέουσα εκτίμηση» καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν είναι δυνατόν να αποκλειστεί το ενδεχόμενο δυσμενών επιπτώσεων, μπορεί και πάλι να δοθεί άδεια εφόσον ισχύουν συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις (δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις, υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, έχουν βρεθεί αντισταθμιστικά μέτρα για τις βλάβες τα οποία θεωρείται ότι εξασφαλίζουν τη συνοχή του δικτύου Natura 2000). Σε κάθε τέτοια περίπτωση η Επιτροπή πρέπει να ενημερώνεται και, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να διατυπώνει τη γνώμη της.